

# הסכם הוא לא תחליף להכרעה: על האשליה הישראלית של ניצחון ללא מיטוט האויב

written by ד"ר אל"מ במיל' חנן שי | 04.08.2026

בימים אלה מתנהל ויכוח על מצב הסיום בעזה: מפת דרכים לפירוק חמאס, נסיגה מהקו הצהוב, ממשל טכנוקרטי וכוח בין-לאומי. תושבי העוטף מזהירים שכל עוד חמאס שולט באוכלוסייה ובמשאבים, הוא ינצל את השיקום להתארגנות מחדש. הממשלה טוענת שהקו לא יזוז עד לפירוז מלא ושהחיסולים מהאוויר יימשכו. המבקרים מצביעים על העמימות בשאלות המהותיות: מי יפרק, מי יאכוף ומה יישאר בידי חמאס.

גדי איזנקוט הציב את המבחן הנכון: הסכם נבחן לפי השאלה אם הוא משיג את מטרת המלחמה – השמדת כוחו הצבאי-שלטוני של חמאס או פירוקו. כל תוצאה פחותה מכך היא כישלון. זו נקודת המשען הארכימדית של הדיון.

איזנקוט אינו פרשן חיצוני לחלוטין לתהליך. הוא היה בכיר מאוד במערכת הצבאית בשנים שבהן הוסב צה"ל מצבא הכרעה לצבא גריעה, התשה והרתעה, ובהמשך כיהן כרמטכ"ל. אולם אין מדובר בכשל אישי שלו, אלא בכשל מערכתי מתמשך של רמטכ"לים, אלופים, שרי ביטחון וממשלות. לכן המבחן שהציב צריך לשמש לא להאשמה אישית, אלא לבחינת תפיסת המלחמה שהביאה את ישראל לשולחן המשא ומתן בלי שחמאס הוכרע.

## הכרעה אינה מופקת במשא ומתן

כדי להסיר איום יש להכריע תחילה את האויב – לשלול ממנו את היכולת להילחם באפקטיביות – ורק אז להכתיב לו את תנאי הכנעתו. כך פעלה ישראל במלחמות קודמות. גם במלחמת יום הכיפורים, לאחר ההפתעה והכישלונות הטקטיים, צה"ל התאושש, כיתר את הארמייה השלישית והגיע לעומק סוריה. ההישגים האופרטיביים אפשרו לסיים את המלחמה מעמדת כוח.

הכרעה היא שלילת יכולתו של האויב להמשיך להילחם באפקטיביות. הכנעה היא קבלת התנאים המוכתבים לו בעקבות הכרעתו. צירופן יוצר ניצחון חרוץ – *conclusive victory*. כאשר האויב מוסיף להחזיק בכוח צבאי ובמערכת שלטונית, אין מכתיבים לו תנאים; מנהלים עמו משא ומתן. הוא יכול לסרב, לדרוש תמורות ולהמתין ללחץ בין-לאומי. עצם השאלה אם חמאס יסכים להתפרק מלמדת שהמלחמה לא השיגה את תכליתה.

## מהכרעה להתשה

מלחמת הכרעה מבקשת למוטט במהירות את מערכת המלחמה של האויב ולשלול את יכולתו להמשיך להילחם. מלחמת התשה מנחילה לו גריעה, נזק וכאב בתקווה שישנה את רצונו – ולכן

מסתיימת בשולחן הדיונים.

מאמצע העשור הראשון של המאה ה־20, בהדרגה מצבא הכרעה לצבא התשה והרתעה המבוסס במידה רבה על ירי מנגד. הדרג המתמרחן היבשתי <sup>2</sup> מקור כוח ההכרעה <sup>3</sup> נוון וצומצם. במקומו הועצמו האש מנגד, המודיעין למטרות והחיסולים.

הסבה זו שללה מישראל שלוש יכולות:

- להסיר איומים במלחמת מנע בעודם באיבם, לפני שיהפכו למערכות צבאיות גדולות מעל הקרקע ומתחתיה.
- להגן על יישובי הגבול מפני מתקפת פתע יבשתית, במדינה שאין לה עומק אסטרטגי שבו אפשר לספוג את המתקפה ולהתאושש.
- לנהל מתקפת־נגד מכריעה לאחר שישראל הותקפה, לכבוש במהירות את מרחבי המפתח ולמוטט את מערכת המלחמה של האויב.

התוצאה הייתה מעגל סגור: ישראל לא הסירה את האיומים כאשר עוד היה קל יחסית להסירם; בהיעדר עומק לא יכלה לבנות בשטחה הגנה שתבטיח את בלימתם; וכאשר התממשו, חסר לה הכוח המתאים להסירם במהירות במתקפת־נגד מכריעה.

לא מלחמת מנע, לא הגנה ולא מתקפת־נגד. כלום, מלבד גדר שנועדה למנוע חדירת מחבלים בודדים <sup>4</sup> וקרסה ב־7 באוקטובר כמגדל קלפים.

### **דאחייה וחיסולים אינם הכרעה**

מלחמת לבנון השנייה חשפה את תוצאות השינוי. היא הסתיימה בלי שחיזבאללה הוכרע ובלי שישראל יכלה להכתיב לו את תנאי הסיום. החלטה 1701 לא פירקה את חיזבאללה מנשקו, והוא הגדיל לאחר מכן מאוד את כוחו.

ועדת שומרון קבעה כי בשנים שקדמו למלחמה התפתחה בצה"ל תפיסת הפעלה שהעדיפה אש מנגד והשפעה על תודעת האויב על פני תמרון מכריע, וכי בעקבותיה דוללו והוזנחו כוחות היבשה. המסמך נגנז, אך ההיגיון נשאר.

דוקטרינת הדאחייה ביטאה את המעבר: הפעלת אש כבדה שנועדה להכאיב לאויב עד שישנה את רצונו, ולא מהלך המכוון למיטוט מערכת המלחמה שלו ולשלילת יכולתו להמשיך להילחם. זו תורת ענישה והרתעה, לא תורת הכרעה.

גם סיכול מנהיגים בירי מנגד הוא גריעה, לא הכרעה. ארגון אינו אדם אלא מערכת של פיקוד, כוחות, נשק, תשתיות, מימון ושליטה באוכלוסייה. חיסול מנהיג יכול לפתוח חלון להכרעה, אך אינו מחליף את מיטוט המערכת.

מבצע הביפרים, הפגיעה במערכי הקשר וסיכול צמרת חיזבאללה היו הישגים מודיעיניים ואופרטיביים מרשימים, שחוללו הלם ויצרו חלון הזדמנויות נדיר. אולם החלון לא נוצל להכרעה. חיזבאללה נחלש, אך לא פורק מנשקו, לא ויתר על קיומו כצבא עצמאי ולא נכנע לתנאי ישראל.

אותו היגיון הופעל מול חמאס: סבבים שנועדו להחזיר את ההרתעה, לגרוע יכולות ולדחות את העימות הבא <sup>2</sup> לא למוטט את המערכת הצבאית-שלטונית. כל מנהיג שסוכל הוחלף, והארגון המשיך לשלוט, לגייס, להתחמש ולבצר את הרצועה.

## הקו הצהוב אינו הכרעה

הקו הצהוב הוא נכס טריטוריאלי ומנוף לחץ, אך הוא אינו הכרעה. כל עוד חמאס מתקיים כמערכת צבאית-שלטונית מעברו השני, הוא יכול לסרב להתפרק ולהמתין לשינוי הנסיבות.

גם הבטחת הממשלה להמשיך בחיסולים מהאוויר אינה משיבה על השאלה. החיסולים יכולים לשבש ולהכאיב, אך אינם מפרקים כשלעצמם את מערכת המלחמה. אם הממשלה דורשת פירוק מלא, עליה להבהיר איזו יכולת ישראלית תכפה אותו אם חמאס יסרב. בלי תשובה, אין זו תוכנית להסרת האיום אלא תקווה שהאויב יוותר מרצונו על כוח שמלחמת התשה ארוכה לא שללה ממנו.

אי אפשר להסב מבחירה את צה"ל לצבא התשה, ובכך לוותר על הכרעת האויב ועל הכנעתו בתנאינו בשדה הקרב <sup>3</sup> סיום המלחמה בניצחון חרוץ <sup>4</sup> ואז לצפות, במעין הוקוס פוקוס, לממש את מטרות המלחמה ולהכניעו בתנאינו באמצעות משא ומתן מדיני.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 04 באוגוסט 2026.

\*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.